

Informatie

Historie in vogelvlucht

De Slachte is ontstaan door een groot aantal bestaande polderdijkjes om terpen en terpdorpen op te hogen en aan- een te smeden tot een binnendijk. Vandaar het kronkelige tracé door een weids landschap. Eeuwenlang vervulde de Slachtedyk een belangrijke rol als (nood)waterkering, zelfs tot in de jaren negentig van de twintigste eeuw. In 1995 werd de eeuwenoude slaperdijk uit haar functie ontheven en in 2000 droeg Wetterskip Fryslân de Slachte over aan It Fryske Gea. Zo wordt een prachtig cultuurhistorisch land- schapselement goed bewaard.

Wandelen en fietsen

Eens per vier jaar wandelen tijdens de Slachtemarathon duizenden mensen de 42 kilometer lange slaperdijk, maar ook op andere dagen is het een bijzondere wandel- of fietstocht. De Slachte is goed in etappes te bewandelen. Wommels op de helft van het tracé is bijvoorbeeld een ide- ale opstapplaats voor een tweedaagse tocht. Wandelaars moeten er rekening mee houden dat ze twee hoge bruggen over moeten, de Nije Kromme bij Wommels en de Slachte- tille over de A31. Voor fietsers is er een alternatieve route onder de snelweg door. De Slachte kent drie stukken gras- dijk, *griene dyk*. Alleen op het deel bij Franeker is fietsen niet toegestaan. Fietsers en wandelaars moeten er rekening mee houden dat op grote delen verkeer is. Deze wandel/ fietsroute wordt beschreven van Oosterbierum naar Raerd. Voor de fietstocht en de wandeling gelden dezelfde aanwij- zingen. It Fryske Gea is niet verantwoordelijk voor wijzigin- gen of omleggingen in de route.

Faciliteiten

Langs de Slachte zijn geen horecagelegenheden en ook geen sanitaire voorzieningen. Halverwege, in de buurt van Wommels zijn mogelijkheden voor 'Bed en Brochje' en de omliggende steden hebben volop logiesmogelijkheden. Meer informatie: VVV Frys- lân (058 - 2347552) of de VVV's in de Friese steden. Voor het openbaar vervoer kunt u 0900 - 9292 bellen.

It Fryske Gea
Postbus 3
9244 ZN Beetsterzwaag
Tel. (0512) 38 14 48
Fax (0512) 38 29 73
E-mail info@itfryskegea.nl
Website www.itfryskegea.nl

Wandelen en fietsen over de Slachtedyk

**Cultuurhistorisch
landschapsmonument
slingerend door
Bouhoeke en
Greidhoeke**

Kijkje over de Waddenzee

Meerkoet met kuikens

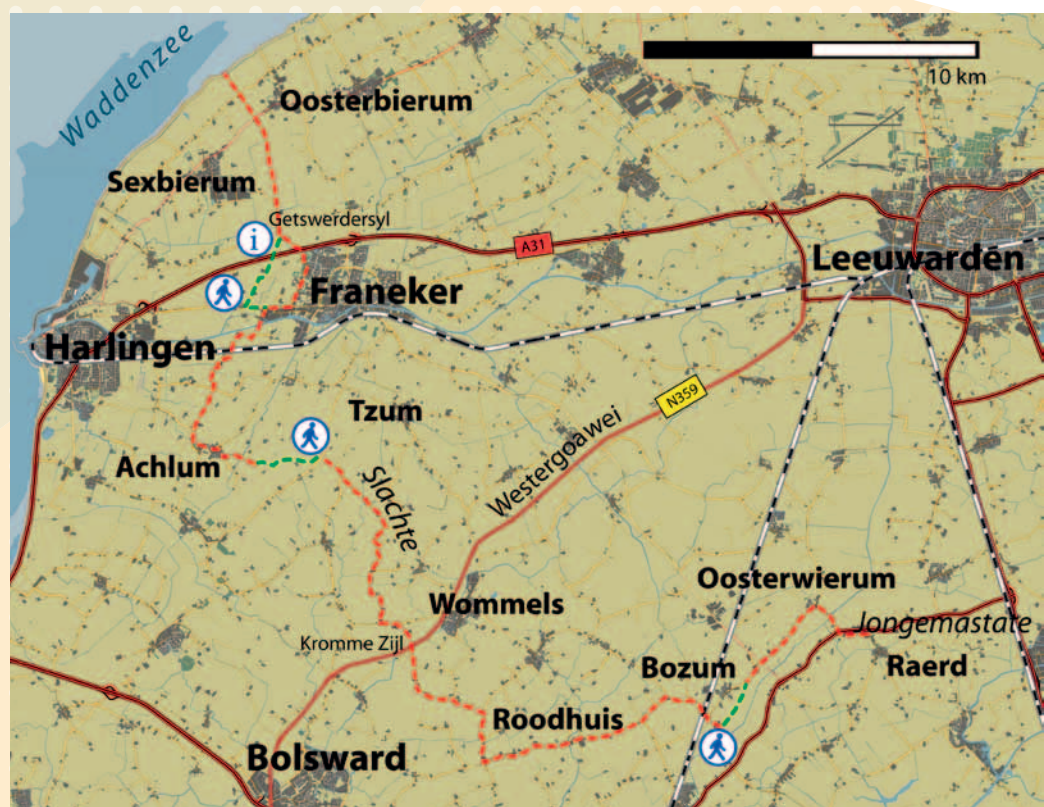
Wandelend of fietsend over de Slachte midden in het weidse landschap is het bijna onvoorstelbaar dat het water ooit tegen de dijk klotste en de oude slaperdijk het land vele malen behoedde voor overstromingen.

Vergetelheid van dit cultuurhistorische landschapsmonument dreigde, ware het niet dat in het kader van Simmer 2000 de Slachtemarathon is bedacht. Inmiddels is de Slachtedyk wereldberoemd

in Fryslân. En sinds de overname en beheer door It Fryske Gea wordt de dijk een steeds kleuriger kronkelend lint in een groen agrarisch landschap.

Voor de start op de zeedijk bij Oosterbierum de weidsheid van de Waddenzee en het binnendijkse land even in laten dalen, is een mooi begin. Vooral bij de aanblik van meerkoeten en eenden in de dijkvaart en het geluid van kwakende kikkers. Op de zuil staat een plateau met de route van de Slachte. Op naar Getwerdersyl, de eerste van de tien silen (zijlen) en sluizen die zorgden voor het lozen van het overtollige binnendijkse water. Na de eerste hoge en smalle kilometer wordt de dijk wat breder. Het uitzicht over de Bouhoeke met in de verte het windmolenpark, kerktorens, contouren van de dorpen en boerderijen is bijna adembenemend. De eerste dykhûskes, Alef Tanies en Titmûle, zijn een (foto)stop meer dan waard. Vroegere bewoners onderhielden als tegenprestatie voor het gratis wonen en het vruchtgebruik van een stuk dijk het sluisje en de weg. Van een echte sluis is bij Getswerdersyl geen sprake meer. De sluis is in 1982 afgebroken. Een monument herinnert aan deze belangrijke zijl, de enige met sluisdeuren.

Bij het monument moeten fietsers richting Franeker, na een paar honderd meter onder de tunnel door, daarna rechtsaf door het Franekerbos het asfaltfietspad volgen tot het Filosofenpad. Na dit

Dijkhuisje

Speenkruid

pad op de weg Franeker-Herbaijum rechtsaf. Na 500 meter links het pad naar Kiestersyl tussen het industrieterrein van Franeker het trafostation van Nuon om terug te komen op de Slachte.

Wandelaars gaan bij het bordje 'Slachtedyk It Fryske Gea' linksaf om het dijkhuis heen de *griene dyk* op. Deze dijk is verboden voor fietsers. De Fryske Gea bordjes geven vaker de route aan, evenals de gewone blauwe-witte straatnaambordjes met Slachte. Ze staan niet overal. Daarom is het soms even zoeken naar de juiste route. Via een aantal klaphekken is daar de Slachtetille over de A31. De bijzondere loopbrug is gerealiseerd door een aantal partijen, met een belangrijke coördinerende rol van It Fryske Gea. Het uitzicht vanaf de brug is naar alle kanten boeiend. Aan de andere kant wacht nog een stuk grasdijk. Als het pad verhard wordt rechtsaf. Bij het bord 'Hettinga's paardenstal' de weg Herbaijum-Franeker oversteken, linksaf en het fietspad volgen tot het pad rechts tussen het trafostation van Nuon en het industrieterrein van Franeker naar Kiestersyl, vlakbij de buurtschap Kie. De zijkant - ooit de grootste van de Slachte - in het Van Harinxmakanaal is nu meer een hoge en brede brug in plaats van een sluis.

De Greidhoeke

De Bouhoeke heeft plaats gemaakt voor de Greidhoeke met de zware klei, ongeschikt voor akkerbouw. Vandaar dat het volop genieten is van de vergezichten over de *griene greide*. Op naar Achlum, het meest westelijke punt van de slaperdijk. Waar de Slachte en de Achlumervaart elkaar kruisen bij de Skieppetille, een zijl uit 1893, gaat de route voor het water linksaf richting dorp. Pittoresk is het juiste woord voor de noordkant van de vaart met de lage brede huizen. Het lijkt alsof de tijd heeft stilgestaan. De hoop

hier een horecagelegenheid te vinden is ijdel, het café is gesloten en het vroegere logement is nu een 'gewoon' woonhuis. Aan de andere kant van het dorp is het even zoeken naar de Slachte. De Oosterstraat is de juiste richting om via een prachtig stuk slaperdijk Payesyl te bereiken. Op een vroege voorjaarsdag bloeit er nog niet zoveel, maar het uitbundig bloeiende speenkruid maakt dat helemaal goed. Later in het jaar verschijnen koekoeksbloemen. En wat te denken van het 'voorjaarsbruidskleed' van fluitenkruid en de meidoorn. Nadat It Fryske Gea het beheer heeft overgenomen, heeft de vegetatie zich al goed ontwikkeld en die ontwikkeling gaat nog steeds door. Zelfs soorten die op de Rode Lijst staan komen terug. Opvallend is de afwezigheid van weidevogels. Wel eenden en meerkoeten, maar bijna geen kievit, geen grutto, geen tureluur... Fryske Gea directeur Henk de Vries heeft dus gelijk als hij zegt dat weidevogels niet meer passen bij de moderne boerenbedrijven. Jammer, want de roep van de *ljip* en *skries* horen in de Greidhoeke.

Nije Kromme

Payesyl met dijkwachterswoning in de Arumervaart - ooit een belangrijke waterverbinding tussen Franeker en Bolsward - is het volgende ijkpunt. Na ongeveer een kilometer gaat de weg weer over in een stuk oorspronkelijke dijk, een *griene dyk*. Het fietst hier en daar wat zwaar, maar het is te doen. Opvallend is het verschil in waterniveau aan weerszijden, hetgeen duidt op de functie van waterscheiding tussen polders. Na ongeveer drie kilometer is er een afslag naar links bij het Slachtedykbordje. De loerende torenvalk toont aan dat dat er wel roofvogels zijn. Op de verharde dijk is het misschien even zoeken maar zuidoost, richting Lollum is juist. Na ongeveer een kilometer over een vrij brede weg maakt de

De Slachtetille

Achlum

Torenvalk

Slachte om een boerderij heen een scherpe bocht naar links. Daar wacht weer een heel fraai stuk dijk. Her en der staan dichtbij en verder weg prachtige boerderijen, kop-hals-romp en *stjelpen*. In dit unieke landschap ligt de kleine maar fraaie Tolsemersyl. Waar de weg van asfalt overgaat in betonblokken is de passage van een gemeentegrens. Na een scherpe bocht naar rechts staat links in de berm van een stuk kaarsrechte dijk een opmerkelijk monumentje. Deze 'bidlerstien' met twee wapens is een voormalige grenspaal tussen Franeker en Franekeradeel. Tussen Tolsumersyl en Krommesyl doet de naam de Slachte zijn naam als kronkelige slaperdijk volop eer aan. Voor Krommesyl wacht zo halverwege de route de Nije Kromme, een mooie boogvormige brug over de weg Leeuwarden-Bolsward die speciaal voor de Slachtemarathon in 2000 is gebouwd. Het nabijgelegen Wommels met het vermaarde café-restaurant It Reade Hynder en het museum Tsiispakhûs is een ideale stop. Langs de Bolswardertrekvaart is het ongeveer 2 kilometer fietsen/wandelen naar Wommels.

Bidlerstien

Naar Jongemastate

Terug op de route is de voormalige waterkering betrekkelijk breed en voert langs monumentale boerderijen en dijkhuizen. Vanaf hier heeft de Slachte andere namen. Zoals op een T-kruising bij het dijkshuis 'Gouden Ingel', een voormalige herberg, rechtsaf de Tjebbingadyk richting Hidaardersyl. Bij de Kliuw, een knooppunt van dijken, is een scherpe bocht naar rechts en heet de Slachte in oostelijke richting kilometers Sâtleansterdyk. Na de Sâtleanstersyl in de Franekervaart voor Reahûs gaat de route naar Lytsewierum. De opmerkelijke halfronde bocht in de Slachtedyk, ongeveer een halve kilometer na Reahûs is een 'wiel', een spoor van een vroegere dijkdoorbraak. Vaak was het makkelijker om een nieuwe dijk aan te leggen dan het gat te vullen. Bij de afslag naar het dorp op de driesprong een scherpe bocht richting Boazum nemen, over de spoorwegovergang tot de Boazumersyl uit 1527. Hier is het laatste stuk *griene dyk* van zo'n kilometer om het dorp Boazum heen. Fietsen is hier lastig, maar lopend of met de fiets aan de hand is het weer een mooi stukje échte Slachte. Weer op de verharde weg via de richting-aanwijzerborden de weg vervolgen naar Easterwierum en in het dorp rechts richting Raerd. De Dillesyl over de Zwette, voorbij het koetshuis van de afgebroken water- en ijsherberg de Dille, is de laatste van de tien zijlen. Op naar Jongemastate bij Raerd, het eindpunt. Jongemastate (ook wel Raerderbosk genoemd) maakte eeuwenlang deel uit van de Slachte. Het park is één van de oudste bezittingen van It Fryske Gea en vooral bekend om de stinzenplanten.

Lytsewierum